

ГЕОРГИ РАЙЧЕВ
ЛАЛО

chitanka.info

Има една особена пасмина хора, които приличат — така да се каже — само на себе си. У тях всичко е тяхно: лице, глас, походка, привички. На тях приличат мнозина, но те — на никого.

Припомнете си: не ви ли се е случвало между стотиците хора, които срещате, отминавате и забравяте всеки ден, изведнъж да спре и прикове погледа ви някой. Отначало и той ви се струва, както всички други, но след няколко крачки вие се извързвате неволно и още веднъж го изглеждате цял. И странно: вървите по-нататък и чувствувате, че този човек е заключен завинаги в паметта ви.

Искам да ви разкажа за един такъв странен човек. Той беше войник. Видях го и опознах на война, където всички хора се откриват такива, каквито си са — с всичко лошо и хубаво.

Той се наричаше Лало. Така го зовяха всички — Лало. Погледнато общо — у него нямаше нищо особено: висок, едър, тежък. Впрочем у Лало всичко е тежко: походка, движение, говор; името дори, тези две „л“-та, между едно „а“ и едно „о“: Лало. Всичко освен погледа. Този поглед е винаги прикован о земята като у дълбоко замислен човек. А срещне ли ви — виждате спрени у вас две сини кротки очи, препълнени с безгранична доброта. Но у тях готовността не е угодничество, покорството не е раболепие. Не, те питат само: „Нужен ли съм? Трябвам ли за нещо?!“

И наистина е така. Лало приближава бавно, спира се и обръща към вас русото си, едро, но хубаво лице. Той пита:

— Какво ще заповядате, господин... — и прибавя званието ви или чина. Но онова, което у другите е: „гос’дин“, „кап’тан“, у Лало е „господин капитан“.

Той произнася всеки звук отделно — полека, тежко, неизменно, равно. И не обича да говори много, но щом заговори — слушат го всички: млъкват и слушат. Той говори пак така полека, тихо, спира се и надълго разказва най-незначителни подробности, често пъти съвсем наивно и при все това никой не се уморява да слуша, не го прекъсва.

Аз не познавам всички войници от ротата, но когато ми съобщиха, че пращат Лала за пазач в телефонната станция, изведнъж си го спомних — цял-целеничък.

Беше припролет. В станцията идваха жици от две посоки: кабелни жици, от вехт кабел. На това отгоре заваляха дъждове и ден не минаваше без пакост. Пазачите бяха двама: Лало по едната линия, а по

другата — друг войник, пълна противоположност на Лала. Той се казваше Петър Мънзата, безполезният приятел; пушач от детинство, както сам твърдеше, но всякога без тютюн и най-ревностен клиент на моята табакера. В минута на отчаяние бях го нарекъл веднъж „безполезен приятел“ и с това прозвище си остана до края на войната.

Една нощ излезе буря, заваля дъжд и единият апарат показва скъсване. Аз изпитвах още телефона и жиците, когато зад мене се изправи едрата Лалова фигура. Той стоеше облечен вече и със запасана на кръста слушалка — готов за път.

Погледнах го.

— Е, Лало?

— Че знам ли... Да бях тръгнал, господин старши: трябва да се е скъсала тази пущина.

— Ами в туй лошо време...

— Е, че какво — ша гледам дано го намеря дей скъсано...

И той излезе. След малко наблизко се обади сигналната свирка, после все по-далеч и по-далече в мрака.

Но ето че и по другата жица замлъкнаха. Минаха десет-двадесет минути — никой! Явно беше, че и по нея е станала някоя пакост.

Събудих „безполезния приятел“ и с голяма мъка го убедих, че трябва да тръгне да търси повредата. Петър излезе и почна проверките си. Отначало той се обаждаше според правилата на всеки километър. Но скоро млъкна и вече не се обади никакъв.

Разбрах какво е станало. Петър бе повторил старата си хитрина. Отминал триста крачки от станцията, връзва се о жицата и се обажда.

— Ало! Ало!

— Ало! Къде си, Петре?

— До първия километър стигнах.

— Добре. Върви по-нататък.

Но Петър остава на мястото си, чака половин час и пак се обажда:

— Ало! Ало, станцията!

— Ало! Ти ли си, Петре? Докъде стигна?

— Втория километър, господин старши. Нищо няма.

— Добре. Продължавай.

Но Петър пак не помръдва от мястото си, мълчи и достига и третия километър.

И така нататък, догдето съвсем се изгубва.

В това време в станцията се връща Лало: цял в кал и вода. Но жицата беше свързана. Разправям му, че и другата жица не работи, че Петър е излязъл отдавна и че не се обажда никакъв.

— Тъй ли, ами че да бях тръгнал и аз подир него, белки ще намерим къде е скъсано.

— Ами нали си уморен, Лало?

— Холан, кой гледа умората — прекъсва ме той, — ами левият ботуш ме притяга малко, ама ще ида да видя.

И той препасва пак мълчаливо слушалката, обвива се с мокрото платнище и излазя.

Почват се пак проверките — час, два. Гласът се губи, обажда се, напредва, най-после жицата е намерена и свързана. А на съмване пристигат и двамата: и Лало, и „безполезният приятел“. Лало — капнал от умора, изквасен до кости, а Петър — сух и безгрижен като пеперуда. На връщане Лало го намерил, като се припича покрай огъня, сврян под колите на някакъв обоз на сто крачки от станцията...

Лало сяда и се заема да изува калните си ботуши. Накрай изтегля с мъка левия, обръща го надолу и върху пода потича мътна, кървава вода: над петата му на босия крак е открита червена рана от убито...

Лало беше цяло лято при мене. Разделихме се, когато се отвори румънската война. Той замина с взвода си надругаде. Сетен път го видях една ранна утрин, като сваляше жица от дърветата, с карабина и раница на гръб, той приличаше в сивата утринна дрезгавина на някой великан, насочил копие срещу небето...

Почна се новата война. Минаха дни. Настанаха страшни боеве, дойде и боят при кървавото село Молчиова. Още в зори се почна люта канонада откъм румъните. Те жарят навред, а най-вече в посока на пункта, където подозират, че стоят прикрити наши части. Сякаш нататък е насочена огромна пръскалка, която бавно се мести ту вляво, ту вдясно и гори земята...

Към обед съобщават във взвода, че една от телефонните жици не работи — навярно е скъсана. Офицерът става и късо заповядва на старшия строител:

— Да се изпрати веднага човек да провери!

— Но кого? — И обръща очи към войниците.

Всички мълчат, притаили дъх и приковали очи в земята. Но ето че един се вдига и някак виновно произнася:

— Аз, господин капитан.

Това е Лало. Срещнал погледа на командира, той не дочаква заповед, а става сам.

— Ако заповядате — да отида аз, господин капитан, ами нямам лента за изолиране...

Всички отдъхнаха облекчено и отведнъж няколко ръце се простират към Лало:

— Ето, ето — вземи...

Лало поема лентата, взема къс жица, острозьбци; стъпва с единия крак върху окопа, после с другия и ето го отгоре. Той намира простряната по земята жица и тръгва по нея, съвсем сам през равните, открити ниви. Той върви, спира се, оглежда връзките и пак поема тежките си равни крачки. А над него пищят и прехвъркват шрапнели, бучат фугасните гранати и мятат към небето черни страхотни стълбове от пръст и пушек...

До една прясна фугасна яма жицата свършва. Лало намира другия край, свързва двете жици, закрепва ги и — липсва. Минават десет, двадесет минути, половин час. А Лало още го няма. Всички изтръпват. Нетърпеливите надигат глава от окопа и гледат. Ето — отдалече се подава някой и иде насам — Лало! Той е! Командирът не изтрайва, повдига се над окопа и вика срещу него:

— Тичай! Тичай бе, човек!

Но Лало съвсем се спира; той слага ръка върху ухото си и пита:

— Какво заповядате, господин капитан — не се чува!

Офицерът махва отчаян ръка и се скрива. След малко над окопа се надвесва Лало и полека се смъква долу. А когато го разпитват страшно ли е било, отговаря съвсем спокойно:

— А бе че имаше гранати, падаха там, наоколо, ама даде господ — никоя не ме халоса.

А след месец, когато му закачиха ордена за храброст, той го носи два дена и на третия го скри — страх го било да не кажат другарите му, че се гордее...

Наистина, на Лало не само всяка негова постъпка му се вижда нещо твърде малко и незначително, но той не може да си представи, че

това би могло да бъде инак. За него всичко е работа, неизбежна работа, която трябва да се свърши.

Знаете ли какво значи жетва през горещо уморително лято? Представете ли си чувството на жетваря, когато стои пред зрелите ниви и мисли, че ще трябва дълги, дни — приведен, длан по длан — да изброди със сърпа това широко, пламнало поле? Ето — за народа и войната е една също такава жетва, която трябва да се пожъне до сетния кълн...

Страшната война шумя, отшумя и замина. Но в паметта ми още стои снажната мълчалива фигура на Лало. Аз се прекланям пред него и днес, защото този безшумен герой не е един войник, а цял един народ — българският народ.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.